

FÖRTÄTNING ÄR DET ENDA ALTERNATIVET

ALEXANDER STÄHLE, FÖRFATTARE TILL BOKEN ALLA BEHÖVER NÄRHET, OM BILBEROENDE OCH STADSBYGGNAD

2016-09-19

Av: ArkDes

Enligt Alexander Ståhle står vi inför ett paradigmskifte när det gäller stadens framtida utveckling. På samma gång som starka krafter drar åt ett än mer bilburet samhälle sker en parallell utveckling mot tätare och mer gång- och cykelanpassade stadsdelar. Men det är inte miljömässiga argument som kommer att mota bort bilen, menar han, det är sociala och ekonomiska.

Imorgon släpper stadsforskaren Alexander Ståhle sin bok *Alla behöver närhet* på ArkDes i Stockholm. Boken är resultatet av en omfattande framtidsstudie och trendanalys som handlat om trafik och stadsutveckling. Forskningsprojektet har finansierats av Formas och syftat till att identifiera vilka trender som kan komma att påverka framtiden. Med hjälp av 400 experter har tre olika framtidsscenarioer tagits fram, de har fått namnen Fristaden, Teknostaden och Ekostaden (se faktaruta).

Alexander Ståhle berättar att de flesta som får välja bland dessa tre framtider antingen vill bo i Teknostaden eller Ekostaden. Båda dessa alternativ skulle innebära ett stort kliv bort från privatbilismen.

– Man ser att Teknostaden illustrerar bekvämlighet. Det är trevligt med en framtid med självkörande fordon och smarta transporter. Digitaliseringen har gjort våra liv enklare och många vill se en fortsättning på den utvecklingen. Teknostaden innebär livskvalitet och bekvämlighet, men också social kontroll.

Ekostaden tycks däremot erbjuda andra kvaliteter som också anses eftersträvansvärda av många. Trots att den existerar i ett scenario av energibrist och knappare tillgångar, inger den en känsla av engagemang och långsiktighet. I Ekostaden är man dessutom förberedd för klimatförändringar och energikriser, saker som i dagsläget skapar oro hos många.

Bilstaden en omöjlighet

Vilken av de tre framtiderna som känns mest realistisk just nu är enligt Alexander Ståhle svårt att säga. Han tycker sig se att vi just nu går mot ett skifte, utvecklingen är betydligt spretigare än den varit tidigare.

– Just nu är det lika mycket som pekar på att vi fortsätter bygga ut en segregerad bilstad som att vi bygger tätare och satsar på gång- och cykel. Allt sker på samma gång, det byggs både förtätning och glesa villaområden. Så såg det inte ut för 20-30 år sedan, då sågs bilen som en självklarhet.

”En bilstad är en stad som gynnar dem med pengar som med sina fordon kan skada och döda andra människor. Det är fundamentalt ojämnt och lika bisarrt som avsaknad av kvinnlig rösträtt.”

Med sin bok vill Alexander Ståhle med största optimism hävda att en stad som byggs för bilen är så ohållbar att den är omöjlig att bygga vidare på. Det är till och med så att utvecklingen mot ett minskat bilberoende kan ske mycket snabbt och dramatiskt när flera politiska och marknadsmissiga krafter väl börjar samverka, menar han.

– Stadsbilismen kommer att avvecklas när vi inser vilka enorma sociala och ekonomiska kostnader den bidrar till. Förutom det faktum att bilen tar upp en väldigt stor del av det offentliga rummet, sänker den både fastighetsvärden och omsättningen i butikerna längs gatan. Just nu kan den som vill jobba med miljömässigt hållbar utveckling ta stöd av marknad och marknadsanalyser. Fastighetsbranschen och byggföretagen börjar inse att en klimatsmart stad är efterfrågad.

Att helt få bort bilen från staden är såklart inte sannolikt. En stor del av vår ekonomi, allt ifrån externa köpcentrum till bensinstationer, har investerats i bilsamhället. Men Alexander Ståhle menar att det som i slutändan driver utvecklingen framåt är människans önskan om livskvalitet, något som för de allra flesta skulle öka i samma takt som bilens dominans minskar. När sedan tillräckligt många gator blivit bilfria sker tillslut ett paradigmskifte.

En tät stad är en rättvis stad

Alexander Ståhle är försiktig med att uttrycka sig negativt om förtätningen, trots att han poängterar att det såklart finns både bra och dålig sådan. Detta för att förtätning, enligt honom, alltid är bättre än motsatsen. En utglesning som fortsätter att fylla staden med bilar är aldrig att föredra. Dessutom tycker han att alldeles för få vågar prata om den faktiska bakgrunden till förtätningssmotståndet.

– Att förtäta innebär att människor får nya grannar, det är inte alla som vill ha en sådan utveckling. Förtätningssmotstånd handlar också om främlingsfientlighet. Att man inte vill ha fler grannar som inte är som en själv.

Ja, inbyggd i förtätningssdiskussionen finns en viktig rättvisaspekt som Alexander Ståhle gärna vill lyfta.

– En bilstad är en stad som gynnar dem med pengar som med sina fordon kan skada och döda andra människor. Det är fundamentalt ojämnt och lika bisarrt som avsaknad av kvinnlig rösträtt. Att prata om trafiken som en miljöfråga är att spela bilföretagen och motorvägsbyggandet i händerna. Miljöfrågan kan de alltid ge ett högteknologiskt svar på. Rättvisefrågan däremot, får dem att tystna och lyssna.

Mer information

Släppet av boken Alla behöver närhet sker på ArkDes den 20 september. Under boksläppet hålls bland annat ett samtal mellan Alexander Ståhle och journalisten Viktor Barth Kron. Mer om evenemanget hittar du här: [Boksläpp Alla behöver närhet.](#)

[Bilder på de tre möjliga framtiderna.](#)

[Alexander Ståhles debattartikel i DN Kultur](#)